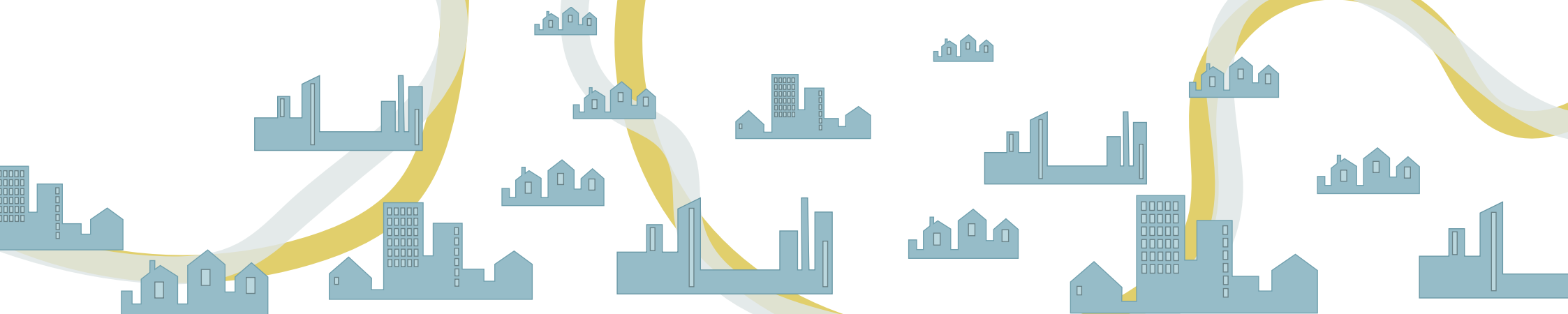

JÄMSÄ

Taideohjelma

Jämsän tekninen lautakunta hyväksyi taideohjelman **25.10.2018, §114**

© Jämsän kaupunki ja Frei Zimmer Oy 2018

Tilaaaja: Jämsän kaupunki

Ohjelman suunnittelu: Frei Zimmer Oy

Graafinen suunnittelu: Frei Zimmer Oy

Sisällysluettelo

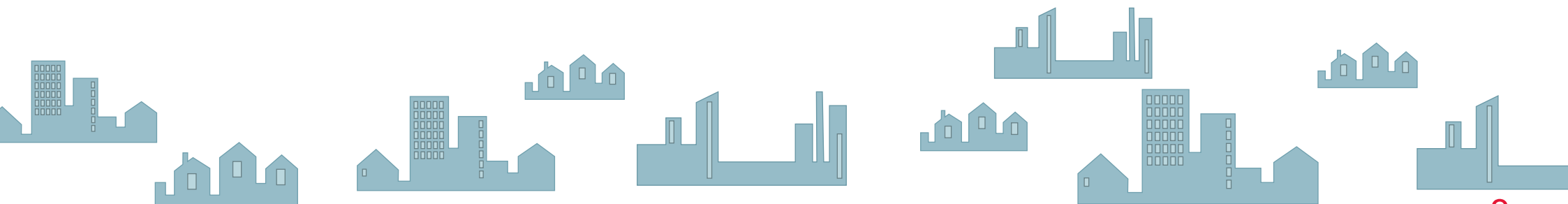
1.	Taustaa Jämsän taideohjelmalle	3
	Jämsä kohteena	4
2.	Jämsän taiteen suuntaviivat ja tavoitteet	5
3.	Käytäntöjä taiteen toteuttamiseen	6
	Taidehankkeiden organisointi	7
	Huolto ja elinkaari	8
4.	Taidebudjetti	9
5.	Taiteilijavalinnat	10
6.	Ehdotetut taidekohteet	11
7.	Jämsän keskusta	14
8.	Himos	24
9.	Jämsänkoski	29
10.	Tapahtumat ja osallistaminen	32
11.	Tulevaisuus	33

1. Taustaa Jämsän taideohjelmalle

Viime vuosina taide ja rakentaminen ovat yhdistyneet useiden asuinalueiden rakentamisessa, esimerkkeinä tästä ovat Helsingin Arabianranta, Jyväskylän Kangas, Porvoon Länsiranta ja Tampereen Vuores. Myös Jämsän kaupunki uudistaa keskustan ja muiden keskeisten alueiden ilmettä valitsemalla yhdeksi imagon kohentamisen keinoksi taiteen. Taiteen avulla tuodaan esille paikallista identiteettiä ja nostetaan ympäristöä kohtaan tunnettua arvostusta. Näistä syistä Jämsän kaupunki päätti käynnistää alueen taideohjelman, jonka laadinnan tavoitteena on tuoda taide osaksi kaupunkirakentamista, etsiä mahdollisia taiteen paikkoja sekä määritellä käytäntöjä taiteen toteuttamiseksi.

Osana taideohjelman laatimisen prosessia järjestettiin 14.3.2018 seminaari ja työpaja, jonka tärkeänä tavoitteena oli tarjota paikallisille asukkaille ja taidetoimijoille mahdollisuus vaikuttaa taideohjelman suunnittelutyöhön sekä kerätä tietoa ja ideoita siihen, miten syntyvä ohjelma parhaalla tavalla voisi toteutua Jämsässä. Osana taideohjelman laatimista on tavattu paikallisten taideyhdistysten edustajia seuraavista yhdistyksistä: Filtti ry, Jämsän ympäristötaiteen yhdistys Joki ry ja Värinä ry.

Jämsän kaupungin osalta taideohjelman laatimista ovat ohjanneet kaupunkisuunnittelupäällikkö Kari Stenlund, maankäyttöinsinööri Rainer Nyholm, kaupungininsinööri Katja Rissanen, kaupunginpuutarhuri Raisa Heino, palveluasiantuntija Hannu Ahlstedt sekä opistojen rehtori Sini Käkönen. Taideohjelman käytännön toteutuksesta on vastannut Frei Zimmer oy.

Jämsä kohteena

Jämsä on keskellä Suomea Päijänteen rannalla sijaitseva vireä ja kehittyvä kaupunki, joka tunnetaan Himoksen matkailukeskuksen ja kauniin luonnon ohessa myös teollisuudestaan. Jämsä on pinta-alaltaan huomattavan laaja, asumisen keskittyessä kuuteen taajamaan: ydinkeskustan Seppolaan, Jämsänkoskeen, Kuorevedelle, Länkipohjaan, Koskenpähän ja Kaipolaan. 2000-luvun kuntaliitosten ja yhdistymisien myötä asukkaita on nyt useasta eri kunnasta yhteensä n. 21 500.

Taiteella on Jämsässä pitkät perinteet ja alue onkin innoittanut taiteilijoita maalaamaan teoksiaan jo vuosisatojen ajan. Nykyisin Jämsässä toimii, tosin pääasiallisesti vain kesäisin, neljä alueen perinteistä ja historiasta kertovaa kotiseutu- tai erikoismuseota. Alueelta löytyy myös useampia yksityisiä taidegallerioita sekä laajemminkin tunnettu kaupungin ylläpitämä Kivipankki. Jämsä on myös ainutlaatuinen huovan tekemisen keskus. Jämsässä yhdistyy Keski-Suomen perinteikäs huopateollisuus, käsityöläiset, lampolat, taiteilijat sekä kotimaasta että ulkomailta, kuten myös alaa lähellä olevat yhdistykset. Joka kesä Jämsässä järjestetään kansainvälinen huopanäyttely, vuonna 2018 jo 20. kerran. Vuosien ajan Jämsässä on kesäisin järjestetty ”Siltojen välissä” -ympäristötaidenäyttely, joka on tuonut jokivarren ympärille vaihtuvia ympäristön ja elämän puolesta kantaa ottavia teoksia. Lisäksi kaupungin alueelta löytyy historiasta kertovia muistomerkkejä ja veistoksia.

2. Jämsän taiteen suuntaviivat ja tavoitteet

Jämsän taideohjelman tavoitteena on tuoda taide yhä enemmän osaksi jämsäläisyyttä ja jämsäläisten arkea. Taide voi integroitua osaksi infraa ja uusia rakentuvia asuintaloja ja virkistysalueita. Taide voi myös olla pienimuotoista ja ilmetä uusina, kekseliäinä ratkaisuin kun aluetta ja siihen liittyvää infra-rakentamista kehitetään. Tavoitteena on liittää taide osaksi normaalia suunnittelua ja tehdä siitä luonnollinen osa vireän ja aikaansa seuraavan kaupungin ilmettä.

Taiteen avulla voidaan kertoa alueen historiasta ja ominaispiirteistä kuitenkin sitoutumatta liikaa jo olemassa oleviin tarinoihin. Taiteen kertoma viesti voi myös olla tulevaisuutta visioiva ja toimia monella tavoin inspiraation lähteenä paikkakunnan tapahtumia ja toimintaa suunniteltaessa.

Taiteen kolmantena tavoitteena on toimia kaupungin imagon kehittäjänä ja matkailijoiden houkuttelijana. Taide voi parhaimmillaan toimia myös matkailun vetovoimatekijänä ja syynä matkustamiseen. Taiteen keskeiseksi tavoitteeksi nostetaan tärkeiden kohteiden merkitseminen ja elämysten tarjoaminen niin paikkakuntalaisille kuin matkailijoillekin. Taide voi merkitä Jämsään johtavia valtatie liittymiä tavalla, joka viestii innovatiivisesta ja vieraat tervetulleeksi toivottavasta kaupungista. Taiteen avulla pyritään luomaan suuren ja pienen mittakaavan nähtävyyksiä, joiden avulla tarjotaan uudenlaista ajanvietettä ja tuetaan matkailuun liittyviä pitkän tähtäimen suunnitelmia.

3. Käytäntöjä taiteen toteuttamiseen (eri toimijat ja heidän roolinsa)

Taiteen osalta tavoitteena on, että taide jalkautuu osaksi jämsäläisten arkea askel askeleelta ja taso tasolta vuosien aikana seuraavien periaatteiden mukaisesti.

Taiteen paikkojen ja mahdollisuuksien tunnistamisesta muodostuu tärkeä osa ympäristön suunnittelutyötä. Jämsän kaupunki sitoutuu siihen, että tulevaisuudessa kun keskustaa, puistoja tai esimerkiksi liikenneympyröitä suunnitellaan, rakennetaan ja peruskorjataan, tehdään niihin taidehankintoja tai mukaan suunnittelutiimiin palkataan taiteilija. Tavoitteena on rakentaa korkeatasoista ympäristöä, joka erottuu taiteen keinojen innovatiivisella hyödyntämisellä. Taiteilijan kanssa yhteistyössä tehdyillä ratkaisuilla rakennetaan muista erottuvaa ympäristöä, jonka visuaaliset ratkaisut identifioivat Jämsää uudella tavalla.

Taide huomioidaan myös alueen uudisrakentamisessa. Kun keskustaan tai muuten taideohjelmassa määritellyille alueille käynnistetään uusien kohteiden rakentaminen, määritellään erityisesti kaupungin maalle rakennettaessa rakentajille kerrosneliöperusteinen taidevelvoite. Rakentajille tarjotaan mahdollisuutta toteuttaa taidehanke itsenäisesti laaditun

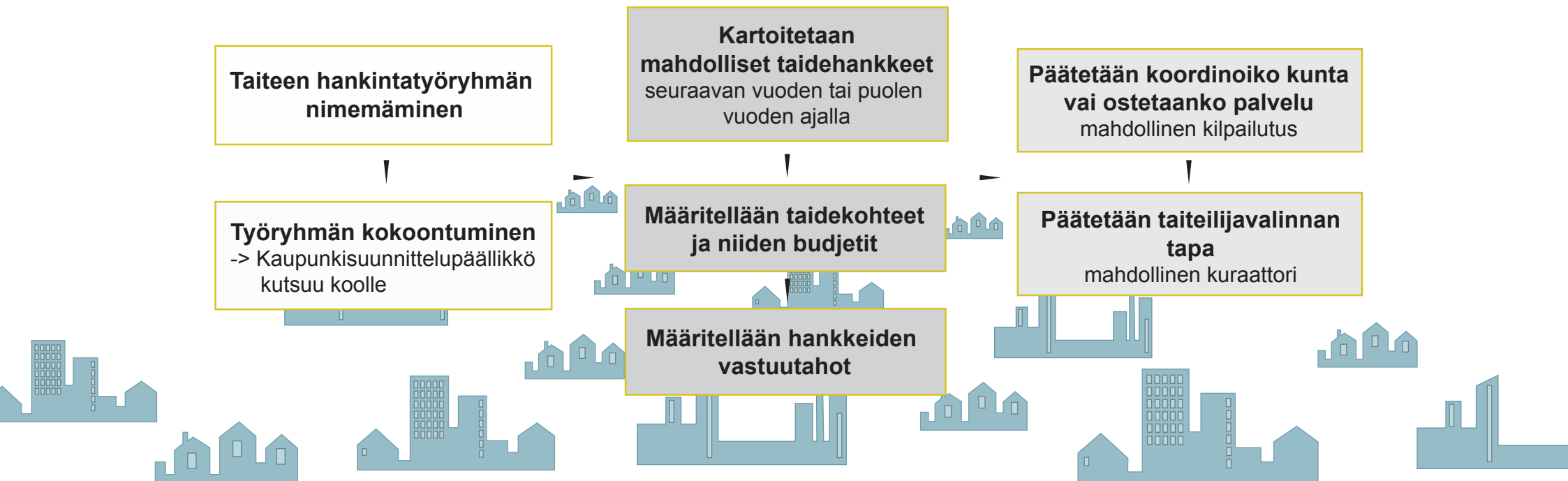
taideohjelman mukaisesti tai luovuttaa velvoitetta vastaava summa kaupungin ylläpitämään taiderahastoon. Rahaston kautta rahaa voidaan käyttää myös rakennuksen lähiympäristöön sijoittuviin taidekohteisiin. Näin toimittaessa Jämsän kaupunki vastaa taidehankkeen toteutuksesta ja teoksen ylläpidosta.

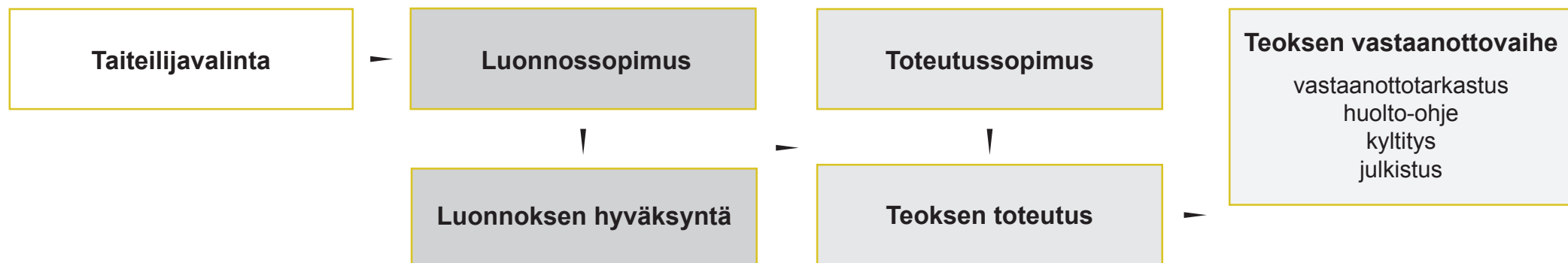
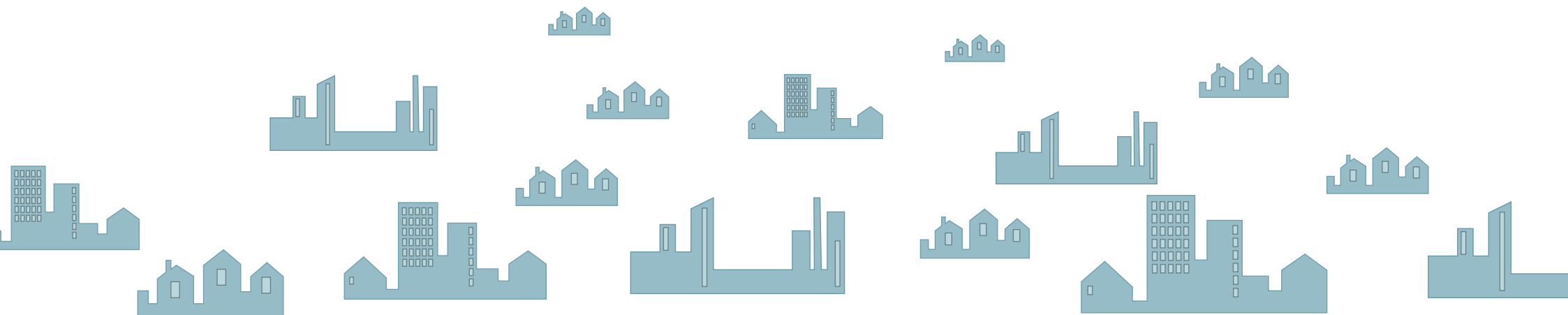
Sama taidevelvoite koskee myös Jämsän kaupunkia silloin, kuin kaupunki on rakennushankkeessa osakkaana.

Taidehankkeiden organisointi

Taidehankkeita varten perustetaan taiteen hankintatyöryhmä, johon kuuluvat edustajat yhdyskunta- ja sivistystoimesta. Lisäksi ryhmään kutsutaan edustajat paikallisista taideyhdistyksistä ja mahdollisesti nuorisovaltuustosta. Taiteenhankintatyöryhmä tekee periaatepäätökset milloin ja minne taidetta hankitaan tai mille alueille taidevelvoite asetetaan. Lisäksi ryhmä päättää niistä hankkeista, joihin taiteilija palkataan osaksi suunnittelutiimiä.

Kun taidehanke käynnistyy, vastuu sen toteutuksesta osoitetaan sille toimijalle, jonka vastuualueeseen hanke kuuluu. Päävastuu taideohjelman toteuttamisesta on kuitenkin kaupunkisuunnittelupäälliköllä.

Huolto ja elinkaari

Jämsän taideohjelman myötä syntyvät teokset eivät kerrytä Jämsän kaupungin taidekokoelmaa, vaan niiden huolto ja omistus määritellään toisin. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että taideteoksen huolto-ohjeen yhteyteen määritellään, minkä toimijan vastuualueelle teoksen ylläpito ja huolto kuuluvat. Silloin kun taide toteutetaan osaksi kiinteistöä, on huoltovastuu ja omistajuus taloyhtiöllä.

4. Taidebudjetti

Niillä alueilla, joilla Jämsän kaupunki omistaa tonttimaan ja mihin on määritelty erityinen taidevelvoite (aluksi Seppolan keskeisimmat korttelit), tulee rakentajien varautua 10€/ k-m² taidemäärärahaan. Taiteenhankintatyöryhmä ehdottaa nämä alueet ja tontit, joille taidevelvoite asetetaan.

Tilanteessa, missä tonttimaan omistaa yksityinen toimija, voidaan omistajan kanssa neuvotella taidevelvoitteen käytöstä samoin kuin toimitaan kaupungin maiden ollessa kyseessä. Tällöin taidevelvoite voidaan nivoa osaksi maankäytösopimusta. Yksityisen toimijan omistaessa tonttimaan taidevelvoite on kuitenkin vapaaehtoisuuteen perustuva.

Kun kyseessä ovat kaupungin omat rakennus-, peruskorjaus- tai kohennustoimet, päätetään taiteenhankintatyöryhmässä ne kohteet, joita taidevelvoite koskee. Esimerkiksi infran osalta palkkaamalla taiteilija osaksi suunnittelutiimiä päästään usein kustannustehokkaampaan lopputulokseen.

5. Taiteilijavalinnat

Taiteilijavalinnat tehdään muutamissa erikseen määritellyissä kohteissa avoimien tai kutsukilpailujen avulla, mutta pääasiallinen valintatapa on tehdä taiteilijavalinnat halukkaiksi ilmoittautuneiden taiteilijoiden joukosta (ns. portfolio-haku). Tällöin hankkeeseen tulee palkata tai nimetä kuraattori, joka tekee taiteilijavalinnat tai esikarsinnan taiteilijoille. Myös taiteenhankintatyöryhmä voi toimia kuraattorina. Tavoitteena on selkeä ja kevyt valintaprosessi, jotta resurssit pystytään tehokkaasti käyttämään taiteen toteutuksen.

Osa taidehankkeista voidaan toteuttaa paikallisten taiteilijoiden voimin, mutta pääperiaatteena on, että suurimpiin taidehankkeisiin valitaan soveltuvimmat tekijät parhaan lopputuloksen takaamiseksi.

6. Ehdotetut taidekohteet

Jämsässä taiteen ehdotetaan ottavan kaupunkia haltuun laajasti ja monella eri tasolla. Taide levittyy osaksi rakenteita liikenneympyröissä, liittymissä tai uudistettavassa jokirannassa. Taide tulee näkymään myös rakennettavassa kirjastossa, uusien asuintalojen julkisivuissa tai street art -tyylisinä teoksina vanhojen talojen tai tukirakenteiden pinnoissa.

Taide toimii opastavana tekijänä kun rakennetaan kulkua ohjaavia, elämyksellisiä reittejä esimerkiksi Himoksen ja Jämsän keskustan välille. Taide voi myös olla tapa rakentaa kohteita, joita tullaan ihailemaan kauempaakin houkutellen näin ihmisiä Jämsän palveluiden pariin.

Taide sijoittuu pääosin Jämsän keskustan ja 9-tien tuntumaan, mutta myös Himokselle ja Jämsänkoskelle on tavoitteena tuoda taidetta. Lisäksi kartoitetaan mahdollisuutta toteuttaa Länkipohjan liittymän yhteyteen esimerkiksi valotaideteos.

Taiteella on tärkeä rooli Himoksessa erityisesti kylpylän ja kävelykeskustan alueella ja se voi myös olla yksi keinoista, joilla kesäisin maisemoidaan paljaita laskettelurinteitä. Taide ja niihin liittyvä valaistus voivat toimia maamerkkityyppisinä opasteina Himokselle ja alueen sisällä esim. reittien varrella.

Seuraavassa kappaleessa ehdotetaan lukuisia taidekohteita, joiden toteutuminen määräytyy käytettävien resurssien ja toteutuvien hankkeiden aikataulujen ja tavoitteiden mukaan. Toteutuksen aikaperspektiivissä on kysymys useista vuosista. Taiteenhankintatyöryhmän tehtävänä on valita ja määritellä kulloinkin toteutettavat taidehankkeet ja huolehtia, että taide huomioidaan suunnittelussa riittävän varhaisessa vaiheessa.

1-5 Vuotta

KESKUSTA

- Seppolan kirjasto ●●
- Seppolan uudet kerrostalot ●
taide integroitu julkisivuihin
- Maauimalan taide ●●
- Keskustan kohentaminen ●
- Rakennettavat tai peruskorjattavat
julkiset rakennukset ●

JÄMSÄNKOSKI

- Jämsäntien elävöittäminen /
kävelyreitin merkkaus 1-2 kohdetta ●●

HIMOS

- Himoksen portti ●●●
- Himosraitin liikenneympyrä ●
- Himokselle 10v taidesuunnitelma ●●

- Osana rakentamisen toteutusta
- Taidevelvoite / yksityinen taideraha
- Apuraha

KESKUSTA

- Sataman rakentaminen ja jokiranta ●●●
- 9-tien liittymien perusparannus ●●
- Rautatieaseman seutu ●
- Lamminsuon teos ●

HIMOS

- Ydinkeskustan kehittäminen
- Maataide rinteisiin
- Joku isompi merkittävämpi teos

JÄMSÄNKOSKI

- 2-3 uutta taideaihetta kevyenliikenteen reitin tai Jämsäntien varteen

- Osana rakentamisen toteutusta
- Taidevelvoite / yksityinen taideraha
- Apuraha

7. Jämsän keskusta

A Uusi kirjasto / Seppolan korttelin uudisrakennukset

Seppolan koulun korttelin vanha koulu puretaan ja tilalle tulee uudisrakennuksia. Kortteliin on suunniteltu kirjasto, toimistoja, asumista sekä mahdollisesti nuorisotilaa. Korttelissa on rakennusoikeutta yhteensä 7 720 k-m², josta 4 800 k-m² on osoitettu L-muotoiseen rakennukseen, josta kaupungin osuus on 1500 k-m². Kaava mahdollistaa kortteliin kolme asuinrakennusta. Paikotus toteutetaan joko yhdessä tasossa tai maanalaisesti. L-malliseen rakennukseen sijoittuvan kirjaston eteen Keskuskadun suuntaan muodostuu pieni aukio, jonka voisi huomioida taiteen sijoittumisen osalta.

Seppolan korttelin taiteen ehdotetaan muodostuvan kahdesta elementistä, asuinrakennuksen / -rakennuksien julkisivuun integroidusta taiteesta sekä kirjaston yhteyteen toteutettavasta erillisestä taideteoksesta.

Seppolan korttelin taiteen teemaksi esitetään huopaa ja huopatossuja. Taideteos esitetään toteutettavan kutsukilpailuna.

Koulurakennuksen purkamisen yhteydessä syntyy runsaasti purkujätettä kuten esimerkiksi lasitiiliä, joita ehdotetaan käytettäväksi taiteen materiaaliksi. Lasitiilistä syntyvä taideteos voi sijoittua esimerkiksi Lamminsuon puistoalueelle.

B Keskustaan rakentuvat uudet asuintalot

Keskustaan rakentuvien uusien kiinteistöjen osalta (erityisesti kun kyseessä on kaupungin tonttimaa) rakennusliikkeen tulee varautua toteuttamaan julkisivu tavallista laadukkaammilla materiaaleilla käyttämällä esim. graafista betonia, parveke- / porraskäytävän lasia painatuksin keraamisilla pigmenteillä, tiiliverhoilulla tai muulla vastaavalla tavalla ja suunnittelutyössä tulee olla mukana taiteilija. Seppolan korttelin osalta kiinteistöjen taide tulee nivoutua kirjaston taiteteokseen ja sen tematiikkaan.

Päätös materiaalista, toteutustavasta ja integroidun taiteen tarkemmasta sijoituspaikasta tehdään yhdessä rakennusliikkeen, arkkitehdin, taidetyöryhmän ja mukaan valitun taiteilijan kanssa.

Kun kohteiden suunnittelutyö alkaa, taide huomioidaan ja määritellään taiteen tavoitteet ja sijoittuminen.

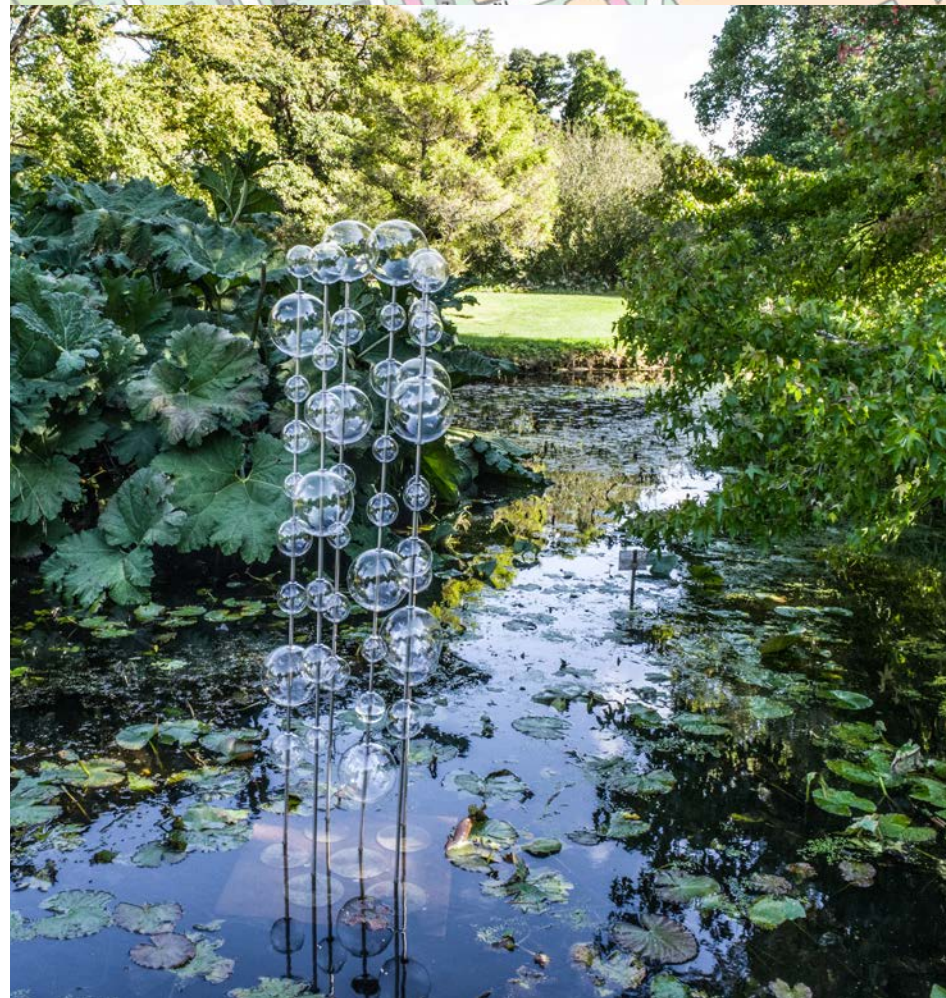
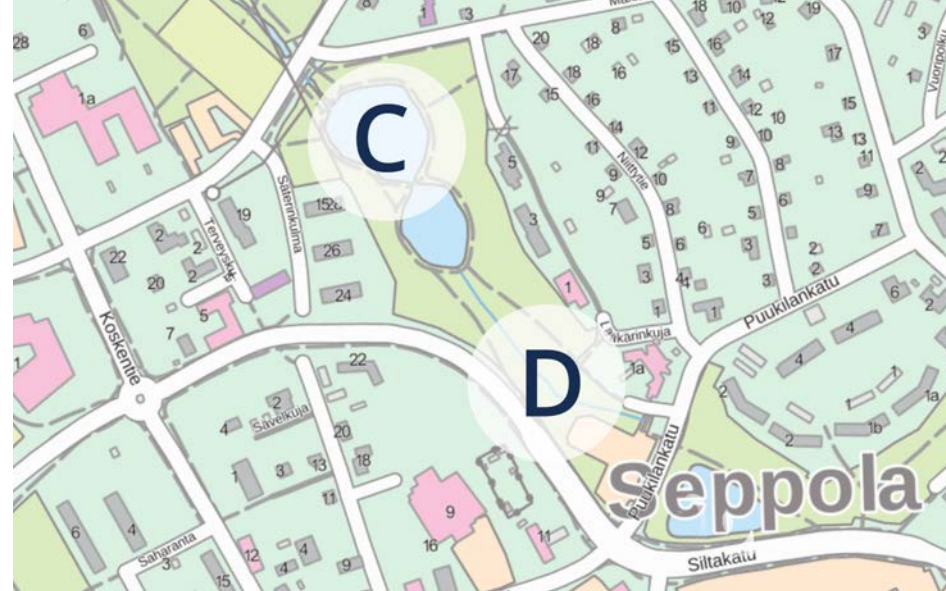

C + D Lamminsuon puistoalue

Lamminsuon puistoalue on keskustan tuntumassa sijaitseva virkistysalueena toimiva laaja viheralue. Alueelta löytyy frisbeegolf-rata, jonka kohentamisessa taide voi olla mukana. Esimerkiksi aloitusheittopisteet voidaan merkitä maahan sijoittuvien mosaiikkitaidebetonilaattojen avulla, jolloin nämä toimisivat alueen taideteoksina ja mahdollisina piknik-alustoina (D).

Alueella sijaitsee useita lampia, joita ollaan kunnostettu ja ruopattu. Taideohjelmassa ehdotetaan lampiin sijoitettavan veden virtausta aktivoivia taideteoksia. Vakioratkaisuna toteutettujen suihkulähteiden suunnitteluun voidaan kytkeä taiteilija/taiteilijoita, jolloin tavoitteena on pienillä muutoksilla aikaansaada innovatiivisia ja yksilöllisiä taideteoksia. Alueelle voidaan myös suunnitella erillistä, yksittäistä lampiin sijoittuvaa merkittävämpää taideteosta. Lamminsuon veteen liittyvät taidehankkeet voisivat olla sopiva apurahoitettava kohde (C).

Puisto on laaja ja tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia asukkaita aktivoivaan ja ulkopaikkakuntalaisia paikalle houkuttelevaan toimintaan. Osallistavassa seminaarissa nousi esille ajatus veistospuiston sijoittumisesta Lamminsuon puistoalueelle. Veistokset voisivat syntyä esimerkiksi kierrätysmateriaaleista taidetapahtuman yhteydessä ja tarjota siten vuosien varrella yhä uudelleen kiinnostavaa katsottavaa.

E Maauimala

Jämsän maauimala sijoittuu keskeiselle paikalle lähestyttäessä Jämsän keskustaa Jyväskylän puoleisen liittymän kautta. Maauimalan alue oheistoimintoineen muodostaa laajahkon näkyvän alueen, jonka visuaalinen ilme on siten tärkeä osa Jämsän keskustasta syntyvää mielikuvaa.

Maauimalan osalta ehdotetaan, että taiteilija otetaan mukaan pohtimaan mahdollisuuksia tehdä pienellä panostuksella ratkaisuja, jotka kuitenkin ovat visuaalisesti näyttäviä. Esimerkkeinä laituri, pukukopit tai rannan erilaisen ratkaisut. Mahdollista on myös isompi taideteos, joka sijoitetaan keskelle uimalaa ja jonne uimarit voivat nousta uidesaan.

Maauimalan taide nähtiin tärkeänä taidekohteena järjestetyssä seminaarissa. Teoksen toteutukseen suositellaan haettavan apurahaa.

Henrik Plenge Jakobsen: Africa Control

F Keskuskadun ja liikenneympyrän kohennus

Keskuskadulla on käynnistymässä perusparannus ja siinä yhteydessä pohditaan myös taidetta yhtenä keinoista, joilla kadusta muodostuu entistä elävämpi osa keskustaa. Tavoitteena on taiteen tuominen aktiivisella tavalla jämsäläisten elinympäristöön osin paikallisia toimijoita sekä lapsia ja nuoria osallistavalla toiminnalla. Esimerkkejä tästä voivat olla maalaukset katupintaan, sähkökaappien tai vastaavien rakenteiden päällystäminen kuvapinnoinneilla kuten kalvoilla ja tarroilla sekä mahdollisten betoniporsaiden maalaus.

Keskuskadun Jämsänjoen puoleinen liikenneympyrä tullaan Keskuskadun remontin yhteydessä kohentamaan käyttämällä hyväksi olemassa olevia liikenneympyrän rakenteita. Tavoitteena on raikas, valaistu ratkaisu, joka toimii niin teknisesti kuin visuaalisestikin. Hankeen rahoitus on osa Keskuskadun uudistusta.

Keskustassa on usein tyhjiä liiketiloja, jotka ilman käyttöä luovat autioituvaa tunnelmaa. Tyhjiä liiketilojen ikkunoihin voidaan tuottaa materiaalia kuten esimerkiksi kuvia taideteoksista, joilla tyhjiä näyteikkunoita herätetään eloon. Materiaali voidaan laatia niin, että se sopii tarpeen vaatiessa erikokoisiin ja mallisiin liiketiloihin.

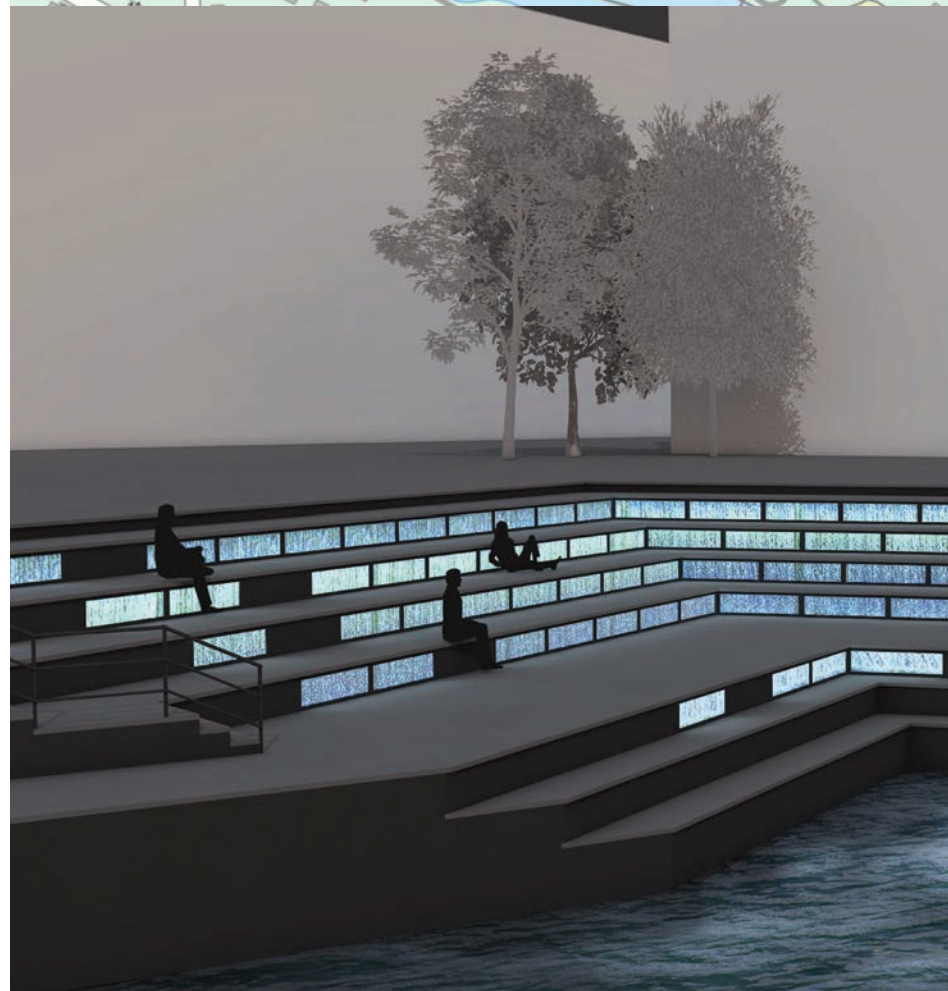

G Satama ja Jokiranta

Jämsänjoen sataman kohennuksesta on tehty lukuisia suunnitelmia, mutta varsinaista työtä ei ole vielä aloitettu. Taideohjelmassa ehdotetaan, että sataman suunnittelun konkreettisesti alkaessa palkataan suunnittelutiimiin mukaan taiteilija pohtimaan niitä paikkoja, jossa taide voi luontevasti integroitua osaksi sataman toimintoja ja rakenteita. Mahdollisia kohteita ovat sataman yhteyteen suunniteltu portaikko / katsomo tai satamarakennus tai laituri. Näin taide ei ole irrallinen erikseen huollettava kohde vaan osana muutenkin rakentuvaa kokonaisuutta luoden siitä mieleenpainuvan kohteen erityisesti veneellä Jämsän keskustaan saapuville.

Jokiranta alueena on tärkeä osa Jämsän imagoa. Se on idyllinen paikka niin kesäisin kuin talvisinkin. Jokiranta voisi tulevaisuudessa olla yhä laajemmin ja monipuolisemmin paikallisten asukkaiden käytössä ja se voisi myös houkutella matkailijoita Jämsän palveluihin. Siellä tulisi olla tilaa niin nuorisolle, piknikillä käyville perheille kuin myös kaikille muille väestö- ja ikäryhmille.

Jokiranta on yksi tärkeistä kohteista, johon tulevaisuudessa panostetaan. Jo nyt Siltojen välissä -ympäristötaidetapahtuma on tuonut monenlaista kiinnostavaa katsottavaa jokirantaan. Jatkossa olisi kuitenkin tärkeää kartoittaa sinne syntyneet teokset ja määritellä, mitkä teoksista tulee poistaa, mitkä kunnostaa ja mitkä sinne voidaan jättää nykyisessä kunnossaan.

H + I 9-tien liittymät

Suurin osa Jämsän keskusta ja Jämsänkoskelle saapuvista lähestyvät Jämsää 9-tien liittymien kautta. Niinpä liittymät ja niiden ympäristöt antavat ensivaikutelman siitä, millainen paikkakunta Jämsä on. Liittymien ympäristöön sijoitetulla taiteella on suuri merkitys kulkua ohjaavina tekijöinä. Taideteos voi toimia maamerkinä, jonka avulla viestitään alueelle saapuville mistä liittymästä tulisi kääntyä.

9-tien Tampereen puoleinen liittymä on tulevaisuudessa kokemassa isoja muutoksia, joten sen ympäristöön ei kannata ennen uudistusta suuresti panostaa. Nykyisin liikenneympyrän keskellä sijaitsee suuri paperitela, joka kertoo Jämsästä paperiteollisuuspitäjänä. Telaar ja liikenneympyrää voidaan uudistaa kevyesti esimerkiksi valon avulla. Telaar voidaan pimeän aikana heijastaa kuvaa tai se voidaan valaista. Tämä tulee luonnollisesti toteuttaa niin, että liikenteelle ei aiheudu häikäisyä tai vaaratilanteita. Tampereen puoleisen liittymän huolto-asema ja liiketila-alueen kohentaminen valon tai taiteen avulla kohottaisi koko alueen viihtyisyyttä. Asiaa tulisi näin päätettäessä edistää yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa.

Kun liittymä tulevaisuudessa perusparannetaan, tulee taide huomioida jo suunnitteluvaiheessa ja pyrkiä asian tiimoilta yhteistyöhön Ely-keskuksen kanssa. Taiteen mahdollisuuden tulee muista myös tulevaisuudessa, kun liittymän tuntumaan rakennetaan lisää liiketilaa.

Jämsän Jyväskylän puoleisen liittymän sijainti on Jämsän keskusta ajettaessa logistisesti merkityksellisempi, mutta liittymä ei juurikaan erotu 9-tietä ajettaessa. Tähän ehdotetaan taideohjelmassa tieympäristöön sopivaa taideteosta, joka voisi ottaa huomioon myös liittymän tiehen liittyvät rakenteet. Teos voisi sijoittua tiealueen ulkopuolellekin mutta niin, että sen pystyisi helposti havaitsemaan tiellä liikuttaessa (vrt. Pekka Jylhän Ilmestys).

Liittymät ja niiden ympäristöt koettiin merkittävinä taiteen paikkoina myös osallistavassa seminaarissa.

J Rautatieaseman seutu

Tulevaisuudessa, kun rautatieaseman seudun kaavoitus käynnistyy, huomioidaan kaavoitustyössä taide. Tällöin kaupungin omistamalle tonttimaalle voidaan määritellä Seppolan keskusta-alueiden kaltainen taidevelvoite.

K Rautatiesillat ja betoniset tukimuurit

9-tien läheisyydestä löytyy useampiakin rautatiesiltoja, jotka muodostavat porttimaisia rakenteita. Näiden rakenteiden yhteyteen tai itse rakenteisiin ehdotetaan toteuttavan taideaiheita. Tämän mahdollistuminen vaatii yhteistyötä VR:n kanssa.

Jämsän keskustan alueelta löytyy useampiakin suuria tukimuurirakenteita, joiden käsittely street art -henkisesti olisi suositeltavaa. Työ voidaan teettää ammattilaisilla tai niin, että ammattilainen ohjaa toteutusta ja työtä pääsevät tekemään kiinnostuneet opiskelijat, nuoret tai muut vapaaehtoiset.

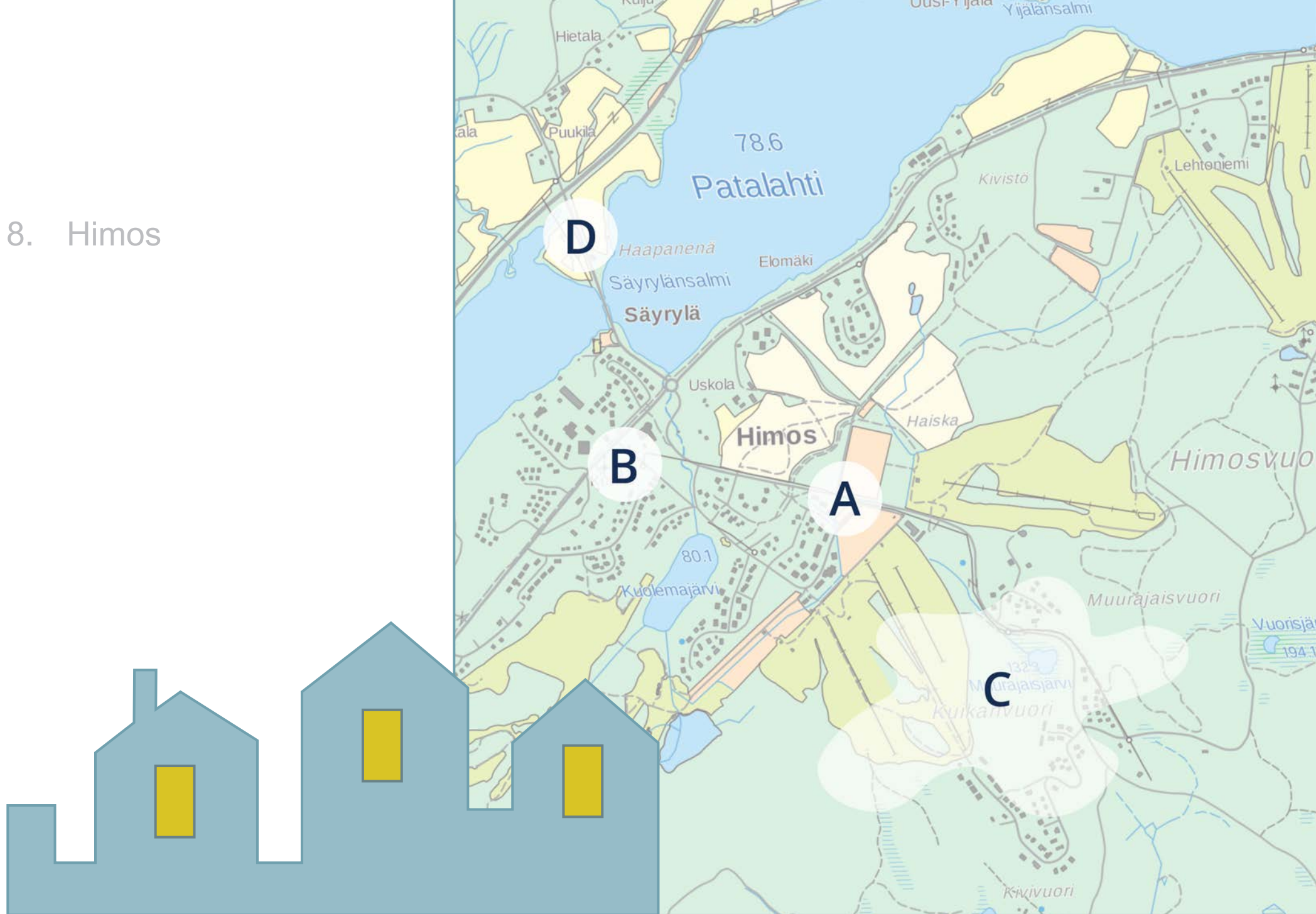
L Koulut, sairaalat ja muut julkiset rakennukset

Seminaarissa toivottuina taiteen paikkoina esille nousivat Jämsän alueen koulut, sairaalat ja muut vastaavat julkiset rakennukset. Tavoitteena on, että kun jatkossa julkisia tiloja peruskorjataan tai rakennetaan, huomioidaan kaikissa hankkeissa myös taide.

Taiteenhankintatyöryhmä tekee hankekohtaisesti päätökset niistä kohteista, joihin taidetta sisällytetään sekä päättää hankekohtaisesta taidebudjetista.

8. Himos

A Himos-raitin kiertoliittymän teos

Himosraitille rakennettavan kiertoliittymän keskelle ehdotetaan toteutettavan taideteos liittymän rakentamisen yhteydessä. Taideteoksen tavoitteena on muodostaa tunnistettava maamerkki alueelle, joka samalla vahvistaa Himoksen brändiä ja ohjaa alueella liikkumista. Teoksen toteutus suunnitellaan liikenneympyrän toteutuksen yhteydessä niin, että sen rakentaminen nivoutuu liikenneympyrän rakennushankkeeseen. Taideteos symboloi Himosta monipuolisena ja ympärivuotisena matkailukeskuksena jossa on vahva luonto-, liikunta- ja tapahtumamatkailun sisältö.

B Himoksen ydinkeskusta + kylpylä

Himoksen ydinkeskustan on laadittavan Master Planin mukaisesti tavoitteena olla tulevaisuudessa käyttäjäystävällinen, erityisesti jalankulkijoita huomioiva tyylikäs ja omaleimainen keskus, jossa myös taiteella voi olla luonteva rooli. Taide voi sijoittua esimerkiksi rakennettavan kylpylän yhteyteen joko sisä- tai ulkopintoihin tai se voi ohjata alueella kulkemista toistuvina maamerkkeinä. Himoksen reittien lähtöpiste tulee sijoittaa ydinkeskustaan ja reittiopasteet voidaan toteuttaa taiteen keinoin.

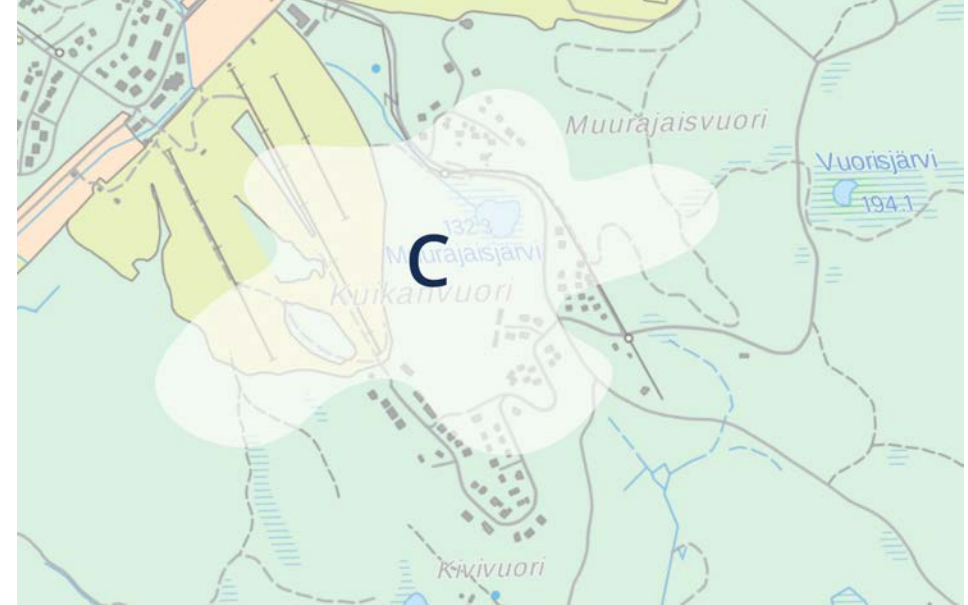

C Maa- ja valotaide rinteiden yhteyteen + valaistus alueella

Himoksen rinteet tarjoavat kesäaikaan mahdollisuuden maataiteelle, jonka avulla rinnepintaan voi toteuttaa suurikokoisia, kauaksikin näkyviä toteutuksia esimerkiksi kasvien, maa-aineksen ja vastaavien luontoon sopivien elementtien avulla. Maataide rinteisiin voisi syntyä esimerkiksi alueella järjestettävän, taiteilijoille tarkoitetun maataideseminaarin lopputuloksena.

Valaistus koko Himoksen alueella on merkittävä mahdollisuus ja keino eri alueiden identifioimisessa ja kulkemisen ohjaamisessa alueella. Valaistuksesta suositellaan teetettävän erillinen, koko alueen läpileikkaava ohjeistus, joka ottaa kantaa myös valotaiteen mahdollisuuksiin

Himoksella on keskeistä kesä- ja talvireittien visuaalinen opastus ja valaistus. Suunniteltavien reittien toteutuksessa on huomioitava niiden sopeutuminen herkkään luontoon ja maisemaan. Taideteemalla toteutetuissa reiteissä voidaan huomioida ympäristötekijät ja profiloida reittejä esim. niiden käyttötarkoituksen mukaan.

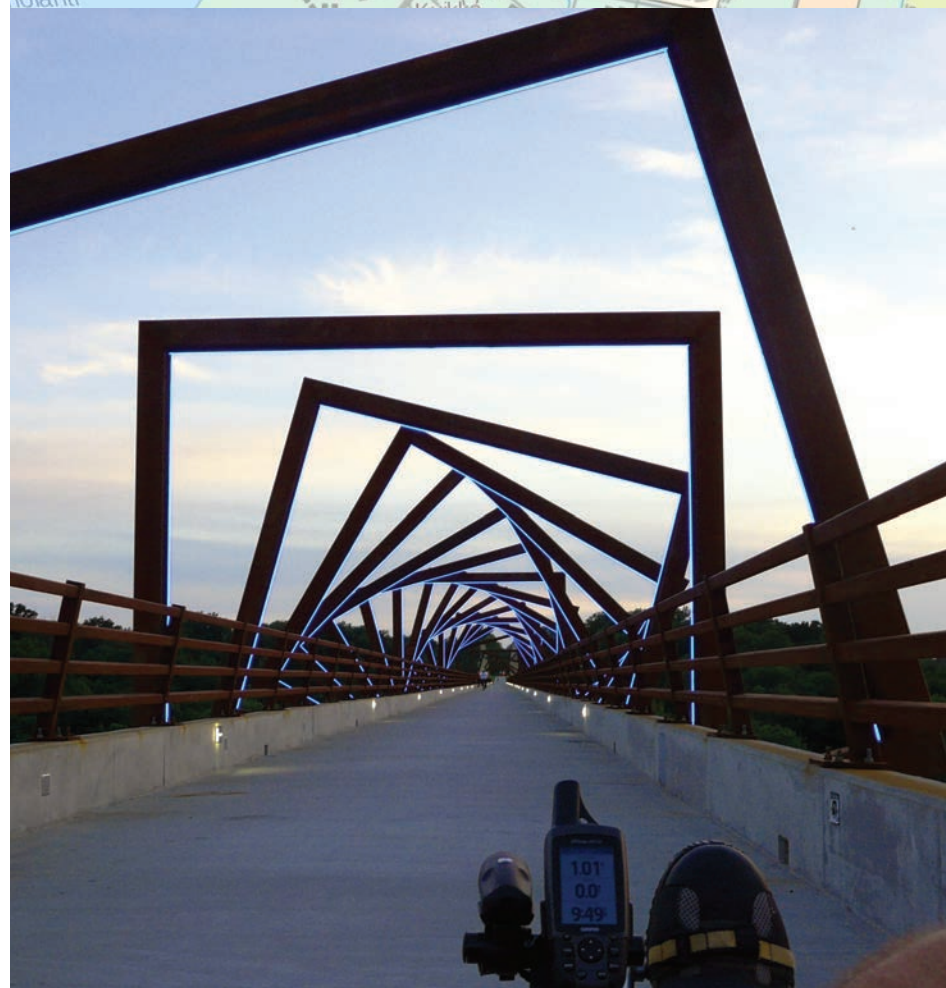

D Himoksen portti taidekilpailuna

9-tien liittymän yhteyteen ehdotetaan toteutettavan taidekilpailun avulla Himoksen porttia, joka kertoo alueelle saapuville lähestymisestä Himoksen alueelle. Porttiaihe voi laajeta 9-tien liittymästä myös muualle Himoksen alueelle. Tavoitteena on, että Himoksen portti toteutuu hieman 9-tien risteysalueen alkupuolelle mutta kuitenkin niin, että se on valtatieltä nähtävissä. Aikataulullisesti tavoitteena on, että portti toteutuisi viiden vuoden sisällä.

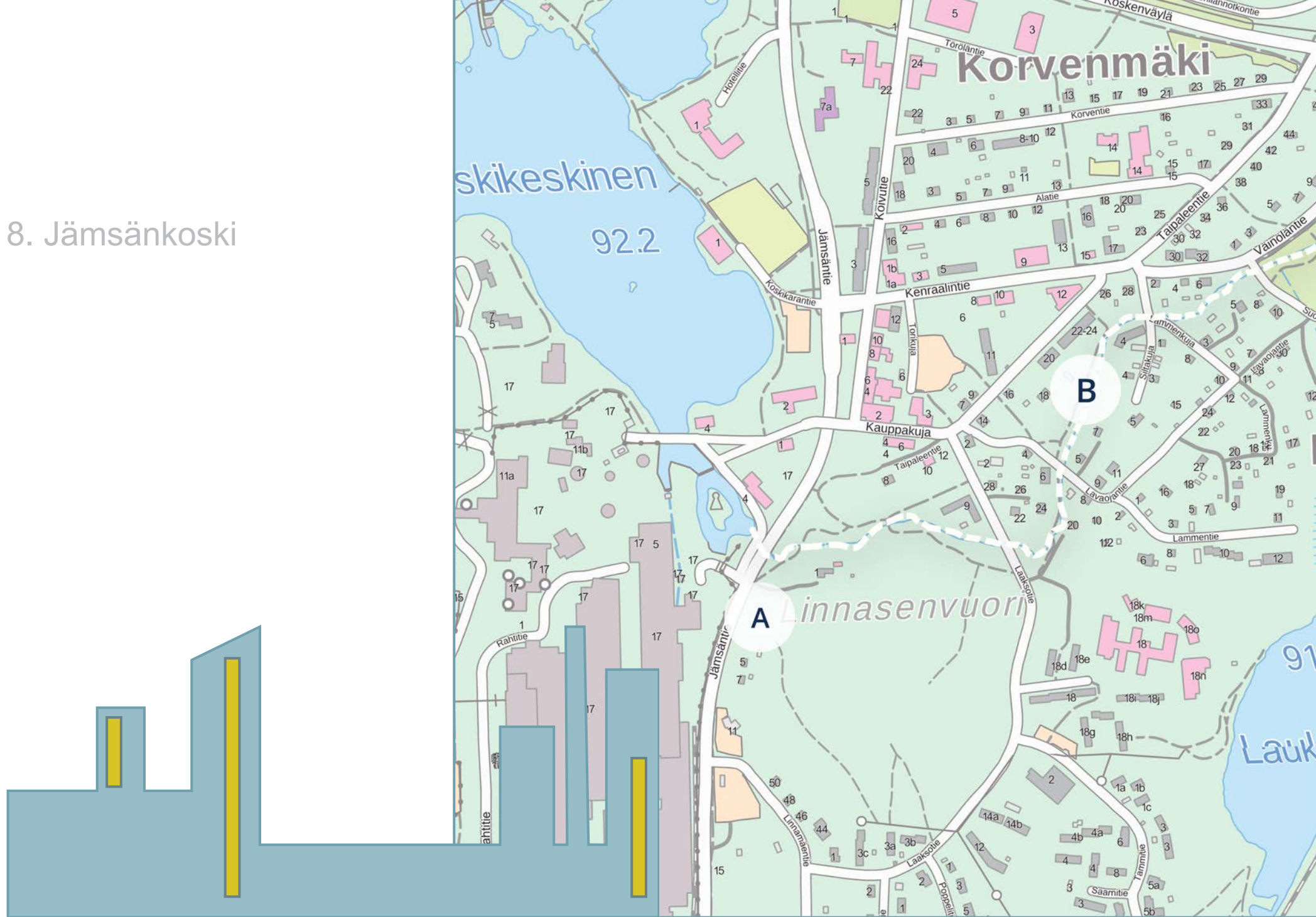
Himoksen alue on kokonaisuudessa suuri ja monileimainen. Siellä on paljon erilaisia toimijoita, monenlaista toimintaa ja tulevaisuudenkehityksen osalta suuria tavoitteita. Himokselle suositellaan laadittavan oma visuaalinen ohjeistuksensa siitä, kuinka taiteen tulisi siellä toteutua ja millä aikataululla. Keinoina voivat olla maa- ja valotaide sekä yksittäiset kulkua ohjaavat maamerkkiteokset. Alueen kehittämisessä voidaan hyödyntää palvelumuotoilua ja taidetta sen yhtenä keinona.

Himos voisi myös alueena olla mielenkiintoinen kohde jollekin merkittävämmälle kansainvälisestikin kiinnostavalle taideteokselle. Taide voisi olla yksi keinoista, joilla alueelle houkutellaan matkailijoita tarjoamalla vaikuttavien maisemien lisäksi myös monipuolisia kulttuurikokemuksia.

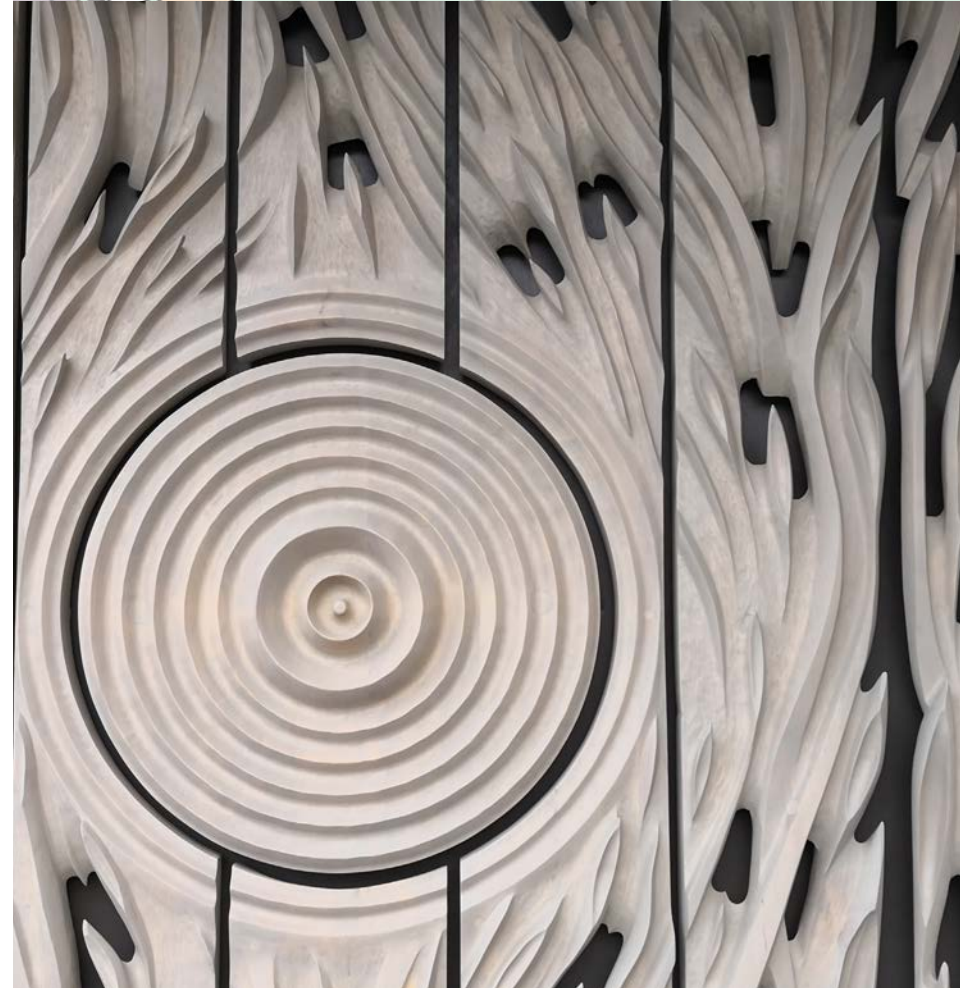
Trestle Trail Bridge kuva: Ken Ratclif

8. Jämsänkoski

A Jämsäntien elävöittäminen

Jämsänkosken alueelle ei ole tulossa täydennysrakentamista, minkä puitteissa alueelle voisi tuoda taidetta integroituen rakennettaviin kohteisiin. Kuitenkin alueella on tunnistettu tarve elävöittää Jämsäntien ympäristöä. Keinoiksi tähän ehdotetaan erityyppistä maa- ja valotaidetta sekä tietä ympäröivien seinäpintojen ja tien tukirakenteiden käsittelyä taiteen keinoin esimerkiksi reliefien ja pintojen maalauksien avulla.

B Alueen kävelyreittien merkkaus

Jämsänkosken alueella on paljon kauniita kevyenliikenteen reittejä, jotka ovat asukkaiden aktiivisesti käytössä. Kävelyreittien varrella on kauniita näkymiä Koskikeskiselle sekä reitin varteen istutettuihin alppiruusupuistoihin. Jotta reitit nousisivat vielä useampien ihmisten tietoisuuteen ja niiden käyttö lisääntyisi, ehdotetaan kevyenliikenteen reittien varteen sijoitettavan taidetta tai muotoilijoiden suunnittelemaa elementtejä, kuten valaisimia, kiinnostavia opasteita tai penkkejä, jotka kannustavat nauttimaan alueen maisemista. Merkatut reitit voisivat lähteä esimerkiksi Ilveslinnan läheisyydestä, jolloin taidereitit toimisivat myös vierailijoiden houkuttimina alueelle.

9. Tapahtumat ja osallistaminen

Jokivarressa suunnitellaan järjestettävän vuosittain/biennaalina kuvataidetapahtuma, joka tuo uutta kiinnostavaa katsottavaa tulevaisuudessa ehkä myös Lamminsuon puistoalueelle laajentuen. Tapahtuman esikuvana on Jämsässä jo vuosien ajan järjestetty Siltojen välissä -tapahtuma. Kuvataidetapahtuman kautta alueelle tuodaan pysyvämpiä teoksia mutta myös taidetta, joka on väliaikaista. Tavoitteena on, että toteutuksessa määritellään selkeästi syntyvien teosten elinkaari ja se miten vain tapahtuman aikaiseksi määritelty taide puretaan ja kenen toimesta pysyväksi suunniteltu taide huolletaan. Tärkeää on myös pohtia tapahtuman rahoituspohja ja organisointi sekä se, minkä roolin Jämsän kaupunki voi tapahtuman toteutuksesta ottaa.

Säännölliset workshopit tai seminaarit, joissa seurataan taideohjelman toteutumista ja mitä muutoksia saatujen kokemusten valossa siihen tulisi tehdä, ovat tärkeitä taideohjelman toteutumisen kannalta. Seminaarit ovat mahdollisuus paikallisille, niin nuorille kuin taideaktiiveillekin osallistua ja vaikuttaa taideohjelman toteutumiseen. Taideohjelma ja siihen liittyvät tapahtumat muodostavat hyvän pohjan monenlaiselle paikalliselle toiminnalle.

Taideohjelman tiimoilta toteutetaan myös osallistavia taidehankkeita, jolloin kaupunkilaiset pääsevät tekemään taidetta ympäristöönsä taiteilijan ohjeistukselle. Samalla lisätään asukkaiden tietoisuutta omasta elinympäristöstään ja annetaan mahdollisuus vaikuttaa siihen, miltä oma elinympäristö näyttää.

Jari-Jussi Voioja: Etäisyys kuva: Paavo Keskinen

10. Tulevaisuus

Taideohjelmaa tulee päivittää ja siihen kirjattuja käytäntöjä arvioida noin viiden vuoden kuluttua työn käynnistymisestä tai heti kun siihen ilmenee tarvetta käytännössä todettujen kokemusten pohjalta.

Kun toimitaan pitkälti jo olemassa olevassa rakennetussa ympäristössä, on aikajänne suunnitelmien toteutukselle pidempi kuin uutta asuinalueita rakennettaessa. Taideohjelma toteutuu hitaasti vuosien aikana. Tärkeää on periaatepäätös uudesta toimintatavasta, jossa taide otetaan huomioon osana korkealaatuista ympäristösuunnittelua aina kun rakennetaan uutta tai tehdään maisemaan ja ympäristöön vaikuttavia toimenpiteitä. Yksityisessä rakentamisessa veloitetaan rakennuttajia, erityisesti keskeisillä alueilla, osallistumaan kaupungin viihtyvyyden lisäämiseen taidevelvoitteen avulla. Näin tavoitellaan elinvoimaista kaupunkia, jonka asukkaat voivat kokea mielekkääksi elinympäristöksi ja joka houkuttelee matkailijoita sekä yrityksiä alueilleen. Tavoitteena on, että tulevaisuudessa huovan, teollisuuden ja kauniiden maisemien lisäksi taide on yksi niistä elementeistä, joista Jämsä tunnetaan.